

„HARANG, AMELY ÖNMAGÁÉRT SZÓL”

Tózsér Árpád: Finnegan halála

A felvidéki magyar irodalom rangos költője, Tózsér Árpád egyedi hangú, kivételes olvasmányélményt is nyújtó verseskötettel lép be a huszonegyedik század (más-képpen szólva: a harmadik évezred) kapuján – számtalan lírai és tanulmánykötettel a háta mögött.

Tózsér Árpád kivételesen művelt és tájékozott poéta, aki mindent tud a versről, a verselésről, a költészet múltjáról és jelenéről. Könyvei közel négy évtizede jelennek meg. A Finnegan halála most kétségtelenül új színeket hoz a gazdag életmű világába. A James Joyce-regényből „átemelt” bohókás figura jelenléte azt sejteti, hogy Tózsér is azon költők közé tartozik, akik igencsak kedvelik a szerepeket, a „más bőrébe bújás” szellemi kalandjait. Tom Finnegan mellett aztán föltűnik a kötetben többek között Petőfi Sándor, Szent Sebestyén vagy éppen Vitezval Nezval alakja.

Az ilyesfajta játék sok mindenre ad alkalmat – a saját köreiből menekülő szándékon kívül. S mögötte bizony ott van a szomorúság: az „önmagáért szóló vers” harangjátéka,

a líra szerepének drasztikus visszaszorulása miatt.

Az agyonnyilasztatást túlélte, majd börtönbe zárt Sebastianus sem akármilyen példa és modell ebben a tekintetben. „S ahogy a tekintet kikirepes: / a vers ablakán áthajolva / fölnyújtózkodsz egy égi sorba, / kikattan halkán a földi retesz.” – olvashatjuk rögtön a nyitóversben, és nem kétséges, hogy fölsejlik itt a nemkívánatos helyzet legyőzésének lehetősége. Tózsér Árpád minden kétséget kizáróan vonzódik a kultúra klasszikus és antik értékrendjéhez, és megtalálja ezekben az ősi példákban a magának és olvasóinak szóló üzeneteket. Formailag is hűséges ehhez a szép hagyományhoz, bár időközben vitathatatlanul korszerű hangon szólal meg. Ezt bizonyító műve például a V. N. mester testamentuma, amelyben egyszerre jelentkezik a Nezval és – persze közvetve – a Villon-hatás. Bevallottan többszörös parafrázis ez a költemény, egyben tisztelgés az elődök előtt. Ezzel és más gesztusaival egyértelműen a folytonosságot vállalja Tózsér, s erre talán a

kisebbségi sorsban az átlagosnál is nagyobb szükség van. Ugyanakkor figyelmet érdemlő tény az is, hogy a „többség” jeles alakjait éppúgy ide-sorolja, mint a hozzá nemzetiségileg közelebb állókat.

Mindezek mellett is nagyon gyakori, hogy régi és klasszikus költők szerepelnek Tózsér Árpád műveiben, s a játék arra is nagyszerű lehetőséget ad, hogy egy másik T. Á. (nevezetesen Tóth Árpád) nyakendőjéről olvassunk „balladát”. Persze az is az igazsághoz tartozik, hogy ezek a szellemi kiruccanások akár untathatják is az olvasót, egyrészt azért, mert nem mindig tudja követni figyelemmel a költő sziporkázásait, másrészt meg talán azért, mert fölvetődik a probléma: vajon nem lenne-e célravezetőbb egy kicsit megszűrni az ilyesfajta kalandozásokat?

Közben különböző civilizációs rétegek rakódnak egymásra, jól érzékeltetvén, hogy mennyi változáson megy át a világ, s benne természetesen az irodalom és a művészet. Minderre valószínűleg az *Ezredvégi sorok a könyvről* című, Vörösmarty Mihály költészetének motívumaira írott vers a legkézenfekvőbb példa. A *Finnegan halálát* készíti elő a tizenkilencedik századi költőelőd szövegszilánkjainak megidézésével:

„Rongyból lett a könyv, de már rongy se lesz / belőle, elnyeli nyomtalanul / földünk, e roppant emésztőgödör.” A nemzetet elsülylyesztő hatalmas sír helyett pusztá emésztőgödörre jelenül át a pusztulás jelképe, s hasonlóképpen pusztul a szó és a költészet is. Minde mellett teljesen igaz Tózsér Árpád vallomása, miszerint a kötet egyik fő témája „az örök visszatérés mítosza”, és ez valóban a kötet-címadó hosszúversben, a könyv lezárásában látszik meg a legjobban. A korábban már említett Joyce-hős „föltámasztása” mindezt szimbolizálja ebben a kissé „rakoncátlan”, az avantgarde hatásaitól sem mentes költeményben. S persze itt is vendégszövegek, más költőktől átvett kifejezések és sorok teszik még gazdagabbá a mű egészét, s tovább erősítvén a többféle értelmezés lehetőségét.

Tózsér Árpád-Finnegan harangja tehát a szerzői szándék szerint már nem másokért szól, mint Hemingway híres regényében. Önmagáért, mint „a vers a huszonegyedik század elején”. Az sem lenne azonban baj, ha a költészetten kívül rekedtek is meghallanák kongását...

(*Kalligram, Pozsony, 2001.*)

A 2001. évi Madách-pályázat nyertesei

- I. díj: **Rózsafalvi Zsuzsanna** (Budapest)
II. díj: **Puntigám József** (Losonc)
III. díj: **Kovács Erzsébet** (Salgótarján)

A zsűri dicséretben részesítette
Király Gábort (Salgótarján) és **Mayer Erzsébetet** (Budapest).

A 2001. évi Mikszáth irodalmi pályázat díjazottai

- I. díj: **Kriskó Apollónia** (Budapest) – **Ádám Tamás** (Balassagyarmat)
II. díj: **Szegedi Szabó Béla** (Budapest) – **Pintér Lajos** (Kecskemét)
III. díj: **Lackfi János** (Zsámbék) – **T. Agoston László** (Budapest)

Salgótarján különdíját kapta:
Handó Péter (Sóshartyán)

Balassagyarmat különdíjában részesült:
Andor Csaba (Budapest)

Dicséretet négy pályázónak ítelt meg a zsűri:
Romhányi Gyulának (Balassagyarmat)
Szapponas Gábornak (Budapest)
Lukáts Jánosnak (Budapest)
Tóth Franciskának (Budapest)

A nyerteseknek és minden pályázónak gratulálunk!